

Bevindingen bezoek oeverwaluwkolonie Groeve Oostermeent

Inleiding

Op 23 juni 2023 is door Dick Jonkers, Hugo Weenen, Han Westendorp en Dirk Prop een bezoek gebracht aan de oeverwaluwkolonie in de steilwand van de Groeve Oostermeent. Doel is om te bepalen in hoeverre de hopen van de oeverwaluw zijn uitgegraven door een predator en om te bepalen in hoeverre de hoogte van de hopen van invloed is op het risico op graafpredatie.

Op basis hiervan proberen we te komen tot concrete beheeradviezen die het broedsucces van de oeverwaluw kunnen verhogen en op zijn minst kunnen zorgen dat de oeverwaluw als broedvogel in de Groeve Oostermeent behouden blijft.

Methode:

- Per hol is met zaklantaarn gekeken of deze bewoond is (geweest). Meer dan de helft van de hopen was slechts centimeters tot hooguit twee decimeter diep en volledig schoon zodat duidelijk was dat hier niet genesteld was. Deze holtes zijn buiten beschouwing gelaten.
- Drie hopen waren zo hoog gegraven dat ze aan de achterkant weer boven de grond uitkwamen van de achterliggende heide. Duidelijk dat dit mislukte nestelpogingen zijn geweest, dus ook deze zijn buiten beschouwing gelaten.
- Per nest is bepaald of deze is gepredeerd is. Dit is beoordeeld op basis van de graafsporen. Meestal zijn de graafsporen duidelijk te zien rond de opening die over een breedte van meer dan 20 cm is opengegraven. Soms is de nestinhoud deels naar buiten gesleept. Resten van eieren of jongen hebben we niet gevonden, maar aangenomen mag worden dat deze door de predator is opgegeten. Er zijn drie categorieën onderscheiden:
 - INTACT: Nestholte intact
 - UITGEGRAVEN: Nestholte uitgegraven, nestinhoud niet meer aanwezig
 - POGING: Nestholte uitgegraven maar nestinhoud waarschijnlijk nog aanwezig
- Van elk nestholte is de hoogte bepaald vanaf de vaste bodem ervoor. Los zand dat onder de holte kon liggen als gevolg van erosie of graafwerk rekenden we niet tot de 'vast bodem'. De bovengrens is gemeten op het midden van de opening van de nestholte. Bij grote uitgegraven hopen is de bovengrens iets hoger gelegd, namelijk op 2/3 van de onderkant van de opening.

Bevindingen bezoek oeverzwaluwkolonie Groeve Oostermeent

Resultaten

De volgende aantallen zijn vastgesteld:

- Intacte holen : 96
- Uitgegraven : 78
- Poging : 7

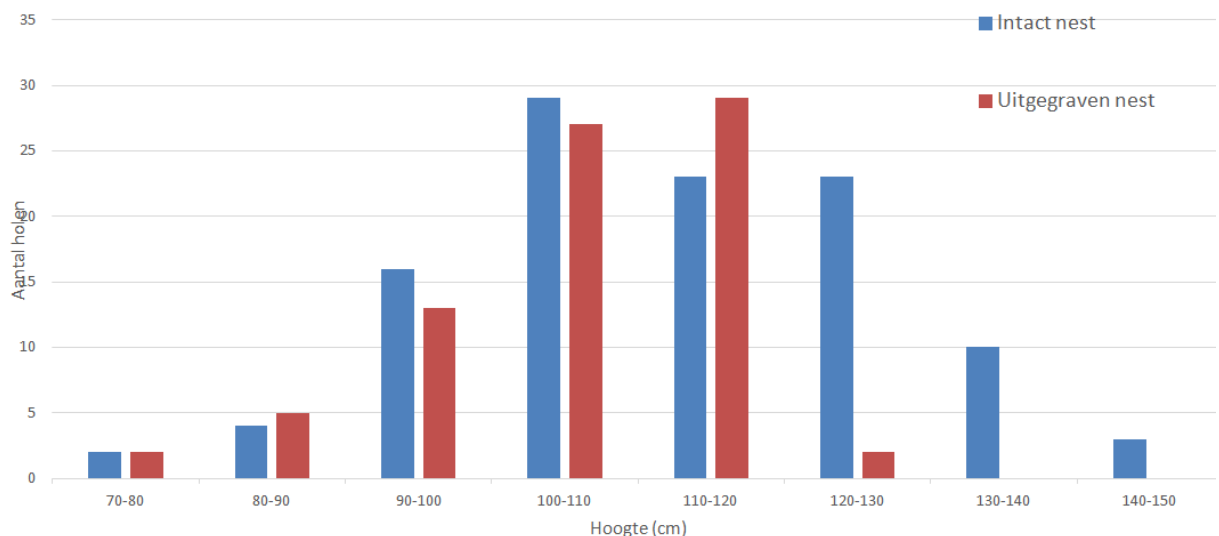
Bij de uitgegraven holen (of een poging daartoe) waren klauwsporen te zien, die zeer waarschijnlijk van een vos zijn. Een cameraval heeft de aanwezigheid van een vos voor de wand vastgelegd

In twee gevallen was er twijfel en leek het graafwerk door een kleiner dier uitgevoerd te zijn.

Wat betreft de relatie tussen de hoogte van de holte en de predatie:

- Het laagste nest was op 79 cm hoogte gegraven. Het hoogste nest lag op 143 cm.
- De gemiddelde hoogte van de uitgegraven holen bedraagt 106 cm.
- De gemiddelde hoogte van de intacte holen bedraagt 113 cm
- Dit verschil is niet groot maar wanneer we de graafpredatie per hoogtecategorie van de nestholte bekijken dan komt een heel duidelijk verschil naar voren, zoals in de onderstaande grafiek te zien is. Tot een hoogte van 120 cm is de predatie ongeveer fifty/fifty: 74 intact en 75 gepredeerd. Daarboven ligt de verhouding echter heel anders: 36 intact en slechts 2 gepredeerd.
- Om predatie te voorkomen kan een zwaluw dus het beste zijn nest zo hoog mogelijk graven. Toch heeft ook deze tactiek zijn bovengrens. We troffen twee hoge nesten aan die van bovenaf waren uitgegraven. Deze nesten lagen op een hoogte van 133, 140 en 145 cm. In de onderstaande grafiek zijn deze van bovenaf uitgegraven nesten niet opgenomen. Een hoog gegraven hol brengt nog een nadeel met zich mee. Als je namelijk hoog graaft en je komt na een halve meter graven uiteindelijk bovengronds in de achterliggende heide uit dan is alle graafinspanning voor niets geweest.
- Onze meting is slechts een momentopname. Eventuele predatie die na ons bezoek plaatsvindt, kan een ongunstiger resultaat opleveren.

Aantal nesten per hoogte

Grafiek 1 Aantal nesten per hoogtecategorie .

Bevindingen bezoek oeverzwaluwkolonie Groeve Oostermeent

Conclusie

- De beste kans om graafpredatie te voorkomen biedt een holte op meer dan 120 cm hoogte die minstens 20 cm onder de bovenrand van de wand ligt.

Beheeraanbevelingen

- Ruim de helft van de nestholtes blijven gespaard van graafpredatie. Uiteraard kunnen broedsels ook door andere oorzaken mislukken, maar tijdens ons bezoek van 23 juni zagen we enkele tientallen zwaluwen in en uit hun holen vliegen, dus blijktbaar zijn er jonge zwaluwen in het nest aanwezig die gevoerd worden.
- Vooralsnog lijkt er geen aanleiding om over te gaan tot acute noodmaatregelen bijvoorbeeld door het plaatsen van schrikdraad. De mate van predatie (43%) is daarvoor te laag. Wel is het aan te bevelen om te kijken hoe het percentage graafpredatie de komende jaren kan worden gereduceerd.
- Onze resultaten laten zien dat het voor een zwaluw gunstig is om zijn nestholte minstens 120 cm boven de grond te graven. De bandbreedte is echter nauw vanwege de beperkte hoogte van de wand. Het is daarom aan te bevelen om in 2024 de bodem voor de wand verder uit te diepen zodat de zwaluwen meer mogelijkheid hebben om hun nest op een veilige hoogte te graven.

24 juni 2023

Dirk Prop (tekst)
Dick Jonkers
Hugo Weenen
Han Westendorp

Meet- en speurwerk

Lage nesten uitgegraven; de hoger gelegen nesten gespaard

Graafsporen van bovenaf